

PODNIKÁNÍ

T3: Ekonomické a právní aspekty podnikání

doc. Ing. Jindra Peterková, Ph.D.
Ing. Veronika Volfová

OBSAH

1. EKONOMICKÉ A PRÁVNÍ ASPEKTY PODNIKÁNÍ
2. ŽIVOTNÍ CYKLUS PODNIKU
3. PRÁVNÍ FORMY PODNIKÁNÍ
4. KOMPARACE ZÁKLADNÍCH PRÁVNÍCH FOREM PODNIKÁNÍ DLE ZVOLENÝCH KRITÉRIÍ

1. Ekonomické a právní aspekty podnikání a podniku

- Živnostenské podnikání je podle § 2 zákona 455/1991, o živnostenském podnikání, definováno jako „soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem“.
- Živnostenské podnikání, musí naplňovat tyto charakteristiky:
 - **soustavnost** – činnost není vykonávána nahodile nebo příležitostně, ale opakovaně, pravidelně,
 - **samostatnost** – fyzická osoba jedná osobně, právnickou osobu zastupuje statutární orgán;
 - **vlastním jménem** – fyzická osoba činí právní úkony svým jménem a příjmením, právnická osoba pod svým názvem,
 - **vlastní odpovědnost** – podnikatel nese veškeré riziko s podnikáním spojené a je odpovědný za výsledky své činnosti,
 - **dosažení zisku** – činnost je vykonává s úmyslem dosáhnout zisku.

➤ Podnikání je možno charakterizovat prostřednictvím několika podstatných rysů, shrnujících jeho podstatu:

- na počátku podnikání se vkládá kapitál,
- uspokojení potřeb zákazníka,
- během podnikání se čelí riziku,
- snaha o zhodnocení vloženého kapitálu,
- uspokojení osobních potřeb podnikatele.

Podnik

- Občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.) přináší nový pojem obchodní závod. V § 502 je obchodní závod definován jako „organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti“.
- Obecně můžeme podnik chápat jako organizaci, která slouží k přeměně vstupů na výstupy.

➤ Podnik plní řadu funkcí:

- výrobní, tzn. výroba produkce určitého výrobku nebo služby,
- dodavatelská, tzn., že uspokojuje určité potřeby trhu,
- vědeckotechnická, tj. snaží se využívat nové vědecké poznatky, technologie, popř. jsou v podniku vytvářeny (inovace),
- ekonomická, spočívající v tvorbě zisku cestou uspokojování cizích potřeb a ve vytváření předpokladů pro další rozvoj,
- sociální, tj. na fungování podniku závisí příjmy zaměstnanců,
- bezpečnostní (bezpečnost práce, ochrana majetku, ochrana životního prostředí).

Společenská odpovědnost firem

- Společenská odpovědnost je chápána jako významný faktor podnikové konkurenceschopnosti. Zahrnuje všechny aktivity, které jsou nad rámec legitimních požadavků společnosti.
- Oficiální definice společenské odpovědnosti (Corporate Social Responsibility – CSR): CSR dobrovolně integruje sociální a ekologické ohledy do podnikatelské činnosti firmy, a to ve spolupráci se zainteresovanými stranami podniku nebo stakeholdery“.
- Společensky odpovědné chování generuje podniku určité přínosy, např.: větší transparentnost a posílení důvěryhodnosti, budování reputace a z ní vyplývající silné pozice na trhu, odlišení od konkurence, větší potenciál rozlišení značky spotřebitelem.

Kvantitativní a kvalitativní vymezení podniku

A/ Velký podnik

Kvantitativní vymezení: podnik s počtem nad 250 zaměstnanců

Kvalitativní vymezení:

- ⇒ substituce technologií a finančního kapitálu,
- ⇒ oddělení vlastnické, manažerské a profesní (technologické) role člověka,
- ⇒ optimalizace struktury kapitálu.

B/ Malý podnik

Kvantitativní vymezení: podnik s počtem do 49 zaměstnanců

Kvalitativní vymezení:

- ⇒ splynutí vlastnické, manažerské a profesní role člověka,
- ⇒ pracovní sociální substituce,
- ⇒ optimalizace cash flow (peněžního toku).

C/ Střední podnik

Kvantitativní vymezení: podnik s počtem zaměstnanců od 50 do 249.

Kvalitativní vymezení:

- ⇒ prolínání kvalitativních charakteristik malého a velkého podnikání.

2. Životní cyklus podniku

- Životní cyklus podniku můžeme obecně rozčlenit do čtyř fází, a to fáze založení a vzniku, fáze růstu, fáze stabilizace a fáze zániku/revitalizace.
- **Fáze založení** je ukončena vznikem podniku. Na jeho začátku je realizována analýza budoucího trhu, jsou zajišťovány disponibilní finanční zdroje potřebné k realizaci podnikatelské ideje. Podnikatel se rozhoduje o předmětu činnosti, o právní formě podnikání, o umístění podniku. Dochází ke zpracování podnikatelského záměru, jeho přetvoření do podnikatelského plánu a vypracování zakladatelského rozpočtu.
- Činnost podnikatele by neměla být primárně ovlivněna tvorbou zisku, ale zajištěním rychlosti obratu peněžních prostředků (udržení kladného cash flow). Podnik v této fázi uvádí své produkty na trh, obvykle za rozumné (spíše nízké) ceny a motivuje zákazníky k rychlé úhradě.

➤ **Fáze růstu** - podnik v daném segmentu trhu rozšiřuje objem prodeje. Rozšiřují se aktivity podniku, což s sebou nese i zvýšenou míru rizika plynoucí právě z růstu. Vlastníci i trh hodnotí podnik prostřednictvím zisku nebo ukazatelů na zisku závislých (rentabilita vlastního kapitálu, rentabilita aktiv). Zisk jako měřítko úspěšnosti podniku však nemusí být z pohledu vlastníků žádoucí, protože existuje úzká vazba mezi výší zisku a výší daní. Daně snižují peněžní toky plynoucí vlastníkům.

➤ **Fáze stabilizace** - vlastníci i management preferují jako vrcholový cíl podniku maximalizaci hodnoty podniku jako celku. Pokud podnik vytváří dostatečně vysoké cash flow a generuje i zisk, je účelné dále rozšiřovat podnikatelskou činnost a hodnotu podniku zvyšovat např. investicemi do dlouhodobého majetku. S růstem

hodnoty roste i užitek, který podnik přináší svým stakeholderům (zajímavým stranám).

➤ **Fáze zániku/revitalizace** - dochází k nepříznivému vývoji výkonnostního potenciálu podniku, radikálnímu snížení tržeb, snížení likvidity, čímž je bezprostředně ohrožena jeho další existence v případě, že tento vývoj bude pokračovat. V případě poklesu tržeb a hrozícího úpadku podniku se podnikatel vrací zpět k prvotnímu cíli – přežít. Podnik se nejprve potřebuje vrátit ke kladným hodnotám cash flow. V případě revitalizace může podnik přistoupit k odprodeji nepotřebných aktiv s cílem nastartovat opět růst podniku. Pokud je původní podnikatelský záměr, resp. plán „mrtvý“, nebo existují k zániku podniku jiné důvody (např. rozhodnutí podnikatele), je cílem získat maximum peněžních prostředků k uspokojení všech věřitelů a vytvoření dostatečně velkého likvidačního zůstatku pro vlastníky podniku.

3. Právní formy podnikání

- Stěžejní právní normy (v aktuálním znění) jsou následující:
 - zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání,
 - zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích,
 - zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,
 - zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.
- Podnikatel si volí vhodnou právní formu podnikání. V České republice si volí mezi podnikáním jako fyzická osoba nebo právnická osoba (osobní, smíšená, kapitálová obchodní společnost).

- Volba vhodné právní formy ovlivňuje podnikání, zvolená právní forma s sebou nese řadu požadavků a podmínek pro podnikání.
- Při zvažování vhodné formy podnikání je třeba brát v úvahu následující kritéria:
 - počet zakladatelů,
 - oprávněnost k řízení,
 - nároky na počáteční kapitál, způsob a rozsah ručení za závazky podnikatelem,
 - účast na zisku, resp. ztrátě,
 - dostupnost cizích zdrojů,
 - vyjednávací síla podniku,
 - daňové zatížení,
 - finanční a administrativní náročnost spojená se založením a provozováním podnikatelské činnosti.

Právní formy podnikání

A. Podnikání fyzických osob

B. Podnikání právnických osob

- Korporace
- Fundace (nadace a nadační fondy)
- Ústav (zakládán ve veřejném zájmu – cílem není zisk)
- Státní podnik

A. Podnikání fyzických osob - Živnost

- Probíhá na základě živnostenského nebo jiného oprávnění k provozování podnikatelské činnosti.
- Podnikat může každý, kdo splní **všeobecné podmínky** provozování živnosti a ve vybraných případech i **zvláštní podmínky** provozování živnosti.
- **Všeobecné podmínky:**
 - dosažení minimálního věku 18 let,
 - způsobilost k právním úkonům – prokazujeme občanským průkazem,
 - bezúhonnost – prokazujeme výpisem z rejstříku trestů.

➤ **Zvláštní podmínky:**

- odborná a jiná způsobilost – prokážeme dokladem o řádném ukončení příslušného vzdělání, případně dokladem o vykonání patřičně dlouhé praxe v oboru, ve kterém chceme podnikat,
- týkají se živností řemeslných, vázaných a koncesovaných.

➤ Zároveň platí, že budoucí podnikatel nemá daňové nedoplatky u finančního úřadu ani nedoplatky na sociální a zdravotní pojištění (nutno doložit, pokud na území České republiky podniká nebo již podnikal).

Typy živností (ohlašovací a koncesované)

I. Ohlašovací živnosti – vznikají a jsou provozovány na základě ohlášení. Jsou osvědčeny výpisem ze živnostenského rejstříku. Člení se:

- **Řemeslné živnosti** – pro získání a provozování je podmínkou výuční list, nebo maturita v oboru, nebo diplom v oboru, nebo praxe v oboru. (např. řeznictví, zednictví, klempířství a oprava karosérií, hostinská činnost, montáž, opravy atd.).
- **Vázané živnosti** – pro získání a provozování je podmínkou prokázání odborné způsobilosti, kterou stanoví příloha č. živnostenského zákona (např. masérské služby, vedení účetnictví, provádění staveb atd.).
- **Volná živnosti** – pro získání stačí, kdy jsou splněny všeobecné podmínky pro získání živnostenského oprávnění. Tato živnost má název „Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona. Rozsah této živnosti se vymezení dle seznamu 80 činností a vyberou se ty, které budou provozovány. (např. velkoobchod a maloobchod, ubytovací služby, fotografické služby atd.).

II. Koncesované živnosti – vznikají a jsou provozovány na základě správního rozhodnutí. Jsou osvědčeny výpisem ze živnostenského rejstříku. Kromě splnění všeobecných podmínek a odborné způsobilosti je další podmínkou k získání koncese kladné vyjádření příslušného orgánu státní správy. Jedná se o obory, u kterých existuje zvýšené riziko ohrožení bezpečnosti, zdraví, majetku či jiných veřejných zájmů. (např. výroba prodej alkoholických nápojů, výroba a skladování výbušnin a munice, prodej zbraní a střeliva.

Získání živnostenského oprávnění

➤ **Jestliže se rozhodneme podnikat na základě živnostenského oprávnění, je důležité učinit následující kroky:**

- **1. krok:** Ověřit, zda činnost v níž chceme podnikat, vykazuje znaky živnosti.
- **2. krok:** Ověřit, zda splňujeme všeobecné a případně i zvláštní podmínky pro provozování živnosti.
- **3. krok:** Navrhnout obchodní jméno, pod kterým bude živnostenské podnikání provozováno.
- **4. krok:** Vyplnit Jednotný registrační formulář na Centrálním registračním místě nebo na Czech-Pointu, předložit požadované dokumenty a zaplatit správní poplatek.
- **5. krok:** Zahájit podnikatelskou činnost.

Podnikání na základě jiného než živnostenského oprávnění

- Činnosti, které nejsou živností, se řídí jiným právním předpisem a nazývají se nezávislá nebo svobodná povolání (např. lékaři, veterináři, advokáti, znalci a tlumočníci atd.).
- Podnikání v zemědělství – zemědělským podnikatelem je podle zákona o zemědělství fyzická nebo právnická osoba, která hodlá provozovat zemědělskou výrobu jako soustavnou činnost vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku, za podmínek stanovených tímto zákonem.

Specifika živnostenského podnikání

- Forma vhodná pro začínající podnikatele nebo pro ty, kteří v podnikatelské činnosti nespatřují hlavní zdroj svých příjmů.
- K získání oprávnění je třeba vykonat nejméně úředních úkonů, po splnění daných podmínek je možné téměř ihned zahájit podnikání.
- Není třeba skládat žádný kapitál.
- Zápis do obchodního rejstříku je pouze na vůli živnostníka(nejsou-li dány podmínky pro povinnou registraci).
- Postačuje vedení daňové evidence, pokud obrat podnikatele podle zákona o dani z přidané hodnoty včetně plnění osvobozených od této daně, jež nejsou součástí obratu, v rámci jejich podnikatelské činnosti nepřesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok stanovenou částku.
- Živnostník platí daň z příjmu ve výši 15 %.
- Za závazky z podnikání podnikatel ručí celým svým majetkem.
- Smrtí podnikatele se nedědí firma.

B. Podnikání právnických osob

- **Veřejná obchodní společnost** – je určena ke společnému podnikání dvou nebo více fyzických či právnických osob. Pro její založení není třeba žádný základní kapitál, ale musí vzniknout na základě společenské smlouvy, která stanoví podíly a vzájemné právní vztahy společníků. Bez ohledu na velikost podílů však všichni společníci ručí za závazky vzniklé v rámci podnikání celým svým majetkem.
- **Komanditní společnost** – musí ji založit nejméně dvě fyzické osoby nebo právnické osoby, které ale nejsou v rovném postavení. Komanditisté ručí za závazky společnosti pouze do výše svého nesplaceného vkladu, ale komplementáři ručí celým svým majetkem a žádný základní kapitál nevkládají.

- **Akciová společnost** – základní kapitál je rozdělen na jednotlivé akcie a jejich vlastníci mají možnost se podílet na zisku společnosti a částečně i na jejím řízení. Orgány společnosti: valná hromada, představenstvo, dozorčí rada.
- **Společnost s ručením omezeným** – může ji založit jen jedna osoba s minimálním základním kapitálem (1 Kč). Společnost ručí za své závazky celým majetkem, ale společníci jen do výše nesplaceného vkladu.
 - **Specifika společnosti s ručením omezeným:**
 - ✓ Společnost je založena sepsáním společenské smlouvy nebo zakladatelské listiny.
 - ✓ Společenská smlouva musí být sepsána notářským zápisem.
 - ✓ Společnost vzniká dnem zápisu do obchodního rejstříku.
 - ✓ Za závazky společnosti ručí společníci pouze do výše nesplacených vkladů.
 - ✓ Je možné, aby společnost založila i jedna osoba.
 - ✓ Musí se skládat základní kapitál
 - ✓ Je možné do společnosti vložit i nepeněžitý vklad
- ✓ Společnost vede účetnictví.
- ✓ Orgány společnosti: valná hromada, jednatele, dozorčí rada.

Podnikat sami nebo s někým?

➤ **Výhody 100% podílu:**

- Všechny zisky jsou naše.
- Rychlé rozhodování.
- Nevznikají konflikty mezi vlastníky.
- Musíme mít všechny znalosti nebo je nakupujeme externě či v platech zaměstnanců.

➤ **Nevýhody 100% podílu:**

- Nemá nás kdo zastoupit.
- Nemáme se s kým poradit o strategických rozhodnutích.

4. Komparace základních právních forem podnikání podle zvolených kritérií

Kritéria	Podnik jednotlivce	v.o.s.	k.s.	s.r.o.	a.s.
Základní kapitál	nestanoveno	nestanoveno	nestanoveno	1 Kč	Min. 2 mil. Kč nebo 80 000 Eur
Minimální vklad 1 osoby	nestanoveno	nestanoveno	určuje společenská smlouva (komanditista min. 1 Kč)	min. 1 Kč	určuje společenská smlouva
Min. počet zakladatelů	1	2	2	1	1
Základní dokumenty	x	Společenská smlouva	Společenská smlouva	Zakladatelská listina nebo společenská smlouva	stanovy
Nejvyšší orgán	x	společníci	společníci	Valná hromada	Valná hromada

Kritéria	Podnik jednotlivce	v.o.s.	k.s.	s.r.o.	a.s.
Statutární orgán	x	společníci	komplementáři	jednatel	představenstvo
Dozorčí orgán	x	nestanoveno	komanditisté	Dozorčí rada (dobrovolně)	Dozorčí rada (povinně)
Ručení společnosti za závazky	Celým majetkem	Celým majetkem	Celým majetkem	Celým majetkem	Celým majetkem
Ručení společníků za závazky společnosti	neomezené	neomezené	Komanditista – omezené, komplementář - neomezeně	omezené	Omezené
Administrativ ní náročnost	nízká	střední	střední	střední	vysoká

Literatura

- Humlová, V. Podnikání – Studijní Olomouc: MVŠO, 2018.

opora pro kombinované studium.